

CUMHURİYETİN 102. YILINDA ATATÜRK VE SAĞLIK

10 KASIM 2025 - 09:15
SERİK GÜLSÜN SÜLEYMAN SÜRAL
MESLEK YÜKSEKOKULU SERGİ SALONU

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SERİK GÜLSÜN SÜLEYMAN SÜRAL
MESLEK YÜKSEKOKULU

YÖNETİM VE ORGANİZASYON BÖLÜMÜ
SAĞLIK KURUMLARI İŞLETMECİLİĞİ PROGRAMI

Türk vatandaşının sağlığı ve sağlamlığı, her zaman, üzerinde dikkatle durulacak millî meselemizdir.

K. Atatürk

Kaynakça

- Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Cilt I-III, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.
- Afet İnan, Atatürk Hakkında Hatıra ve Belgeler, Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Utkan Kocatürk, Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri.
- T.C. Sağlık Bakanlığı Arşivi, "Atatürk ve Sağlık Hizmetleri."

1. Halk Sağlığı ve Devlet Görevi

"Her milletin çocuklarının sıhhatli ve gürbüz olmaları için yaşadıkları bölgenin sağlık şartlarını temin etmek, devlet halinde bulunan siyasî teşekküllerin en birinci ödevidir."

(1937, Afet İnan, Atatürk Hakkında Hatıra ve Belgeler, s. 86)

"Kendine inkılâbın ve inkılâpçılığın çeşitli ve hayatî vazifeler verdiği Türk vatandaşının sağlığı ve sağlamlığı, her zaman, üzerinde dikkatle durulacak millî meselemizdir."

(1937, Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Cilt I, s. 378)

2. Koruyucu Sağlık ve Salgınlarla Mücadele

"Zamanımıza kadar genel sağlığın uğradığı ihmalin derecesi, mücadele yoluna girildikçe daha kuvvetli kendisini göstermektedir."

(1924, Söylev ve Demeçler, Cilt I, s. 321)

"Sağlık ve sosyal yardım hususlarında takip ettiğimiz gaye şudur: Milletimizin sıhhatinin korunması, bulaşıcı hastalıkların etkisiz hale getirilmesi, nüfusun artırılması, fertlerin dinç ve çalışmaya kabiliyetli bir halde yetiştirilmesidir."

(1922, Söylev ve Demeçler, Cilt I, s. 217)

3. Cumhuriyet ve Sağlık Kurumları

"Sağlık teşkilâtımızda, memleketin ihtiyaçlarına uygun isabet ve gayret açık olarak görülmektedir. Cumhuriyet Hükûmeti'nin muvafakiyetle izlediği sıhhat mücadelesine, gittikçe vasıtalarını artıran bir genişlikle devam olunmak lâzımdır."

(1925, Söylev ve Demeçler, Cilt I, s. 326)

"Her nevi sağlık mücadelesini, mümkün olan derecede çabuk ve geniş bir surette takip etmek başlıca hedeflerden olmaya lâyıktır."

(1929, Söylev ve Demeçler, Cilt I, s. 347)

4. Sağlıklı Toplum ve Temizlik

"Türk'e ev ve bark olan her yer, sağlığın, temizliğin, güzelliğin, çağdaş kültürün örneği olacaktır."

(1935, Söylev ve Demeçler, Cilt I, s. 370)

5. Kızılay ve Toplumsal Yardımlaşma

"Kızılay'ın memleketin toplumsal olgunluğu ile orantılı bir dereceye varmasını ve bütün milletin bu orantıyı temin etmesini temenni ederim."

(1926, Söylev ve Demeçler, Cilt I, s. 334)

"Kızılay hanımlarının, Millî Mücadele'nin başarıya ulaşmasında gösterdikleri özverili hizmetler, ordumuza yapılan en kıymetli yardımlardan biridir."

(21 Mart 1923, Konya konuşması)

Cumhuriyet, yalnızca bir yönetim değişikliği değil; bilim, sağlık ve insan yaşamına verilen değerlerin devrimidir.

Sağlık, Cumhuriyet'in en büyük kazanımlarından biridir.

K. Atatürk

Sivas Numune Hastanesi Binası 1935

Ankara Numune Hastanesi Binası 1933

Refik Saydam Dönemi Sağlık Politikalarının Temel İlkeleri

- Sağlık hizmetleri, "geniş bölgede tek amaçlı hizmet" (dikey örgütlenme) modeliyle yürütülmüştür.
- Yasal düzenlemelerle koruyucu hekimlik kavramı geliştirilmiş, yerel yönetimlerin hastane açmalarını teşvik edilmiş, her ilçede bir hükümet tabii bulunması hedeflenmiştir.
- Koruyucu sağlık hizmetlerinde çalışan hekimlerin maaşları artırılmış, ancak serbest çalışmalarını yasaklanmıştır.

Cumhuriyet, yalnızca bir yönetim değişikliği değil; bilim, sağlık ve insan yaşamına verilen değerlerin devrimidir. Sağlık, Cumhuriyet'in en büyük kazanımlarından biridir.

Haydarpaşa'daki Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane (Askeri Tıbbiye)

Cumhuriyet, Birinci Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı'nın yıkıcı etkilerinin ardından son derece yetersiz bir sağlık altyapısı devraldı.

1920'de kurulan Sağlık Bakanlığı, kısa sürede salgınlarla mücadeleye girişti, aşılama çalışmalarını başlattı ve ülke genelinde hastaneler kurdu.

1923 yılında ülkede yalnızca 86 hastane, 4.595 yatak, 560 hekim, 554 sağlık memuru, 136 ebe, 69 hemşire ve 4 eczacı bulunuyordu.

Yaklaşık 12 milyonluk nüfus, sıtma, trahom, verem, frengi, lepra, çiçek, tifo ve tifüs gibi bulaşıcı hastalıklarla mücadele halindeydi.

Atatürk'ün "Sağlam kafa sağlam vücutta bulunur." sözüyle şekillenen bu anlayış, kısa sürede ülke genelinde kapsamlı bir sağlık seferberliğine dönüştü. Cumhuriyet'in ilk Sağlık Bakanı Dr. Refik Saydam, sağlık politikalarının temelini koruyucu hekimlik ilkesine dayandırdı.

Amaç; doktor sayısını artırmak, Numune Hastaneleri kurmak, ebe ve sağlık memurları yetiştirmek, Refik Saydam Hıfzıssıhha Enstitüsü (1928) ve Hıfzıssıhha Okulu'nu açarak salgın hastalıklarla sıtma, trahom, verem, frengi gibi bilimsel yöntemlerle mücadele etmekte. Bu kapsamda sıtma ve trahom hastaneleri, verem sanatoryumları kuruldu; hükümet tabiplikleri güçlendirildi. 1923 yılında ayrıca Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti, Gülhane Tababet-i

Askeriye Tatbikat Mektebi ve Seririyatı Talimatnamesi'ni yayımladı.

Bu düzenlemeye göre Gülhane; genel askeri tababetin uygulandığı bir klinik, askeri tababetin geliştirilmesi için bir okul ve bilimsel çalışmaların yürütüldüğü bir tıp akademisi (Askeri Tıp Encümen-i Alisi) olarak tanımlandı.

Kurum, Milli Savunma Bakanlığı'na bağlı, tugay seviyesinde bir yapı olarak, Sağlık Dairesince seçilen bir asker tabip Müdür-Baştabip yönetiminde faaliyet göstermekteydi.

1924 yılından itibaren nüfusun yoğun olduğu bölgelerden başlanarak 150 ilçe merkezinde muayene ve tedavi evleri açıldı. Her ilçede 5-10 yataklı tedavi evleri açılması planlandı. Bu kurumlarda hasta muayeneleri ücretsizdi; yoksul hastalara ilaçlar da ücretsiz olarak sağlanıyordu.

Sağlık Bakanlığı, erken dönemde önceliğini bulaşıcı hastalıklarla mücadeleye verdi. Bu nedenle hastane sayısı sınırlıydı; 1923'te ülkedeki 86 hastaneden yalnızca 3'ü Bakanlığa aitti.

Ancak örnek oluşturmak amacıyla Ankara, Diyarbakır, Sivas ve Erzurum Numune Hastaneleri 1924'te kuruldu. Özellikle Ankara Numune Hastanesi, Cumhuriyet modernleşmesinin simgelerinden biri haline geldi.

Haydarpaşa'daki bina, 1903-1908 yılları arasında Askeri Tıbbiye, 1908-1933 yılları arasında ise İstanbul Tıp Fakültesi

olarak hizmet verdi.

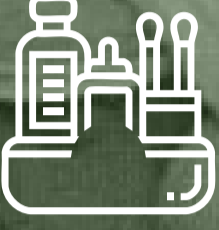
1933'te yapılan düzenlemeyle Tıp Fakültesi Eğitim Bakanlığı'na, hastane kısmı ise Sağlık Bakanlığı'na devredildi. 1934 yılında başlayan ve 16 ay süren onarım çalışmaları sonucunda bina yenilendi;

1936 yılında Haydarpaşa Numune Hastanesi, 225 yataklı olarak merasimle hizmete açıldı. Aynı yıl ameliyathane kuruldu; ardından hızla röntgen, hayati kimya, göz, kulak, bakteriyoloji, anatomi, patoloji ve diş laboratuvarları eklendi. 1936'da Haydarpaşa Numune'nin yanı sıra, ilerleyen yıllarda tamamlanan Trabzon ve Adana Numune Hastaneleri ile Numune Hastanesi sayısı 7'ye yükseldi. 1925'ten itibaren "Reiscumhurun himayesinde" toplanan Milli Türk Tıp Kongreleri, yalnızca klinik tıp değil, sosyal tıp ve halk sağlığı konularında da politika yönlendirmelerinde bulundu. Cumhuriyet'in sağlık planlamasında önemli adımlardan biri, 1946 yılında Sağlık Bakanı Dr. Behçet Uz tarafından hazırlanan Birinci On Yıllık Milli Sağlık Planı oldu.

Bu planla birlikte ülke genelinde sağlık hizmetlerinin dengeli dağılımı, "Milli Sağlık Bankası" ve "Sağlık Sandıkları" kurulması hedeflendi; ancak ekonomik koşullar nedeniyle plan tam olarak uygulanamadı.

Cumhuriyet Kadını: Sağlığın Şefkat Eli

Hemşirelik Tarihinde Bir Öncü
Safiye Hüseyin Elbi

Esmâ Deniz
Türkiye'nin ilk kadın hemşiresi

"Dünyada hiçbir milletin kadını, Ben Anadolu kadını kadar çalıştım, Milletimi kurtuluş ve zafere götürmekte Anadolu kadını kadar emek verdim diyemez."
-Mustafa Kemal Atatürk

"Her sardığım, iyileştirdiğim yara, Benim için bir madalya olacaktır."
-Safiye Hüseyin Elbi

Atatürk'ün "Kadınlarımız her işte olduğu gibi sağlıkta da öncü olmalıdır." anlayışıyla, Cumhuriyet'in ilk yıllarında hemşirelik ve ebelik okulları açıldı. Cumhuriyetle birlikte hemşirelik mesleği bilimsel bir kimlik kazandı; kadınlar hastanelerde, cephelerde ve köylerde görev alarak halk sağlığının öncüleri oldular. Bu dönemde Türk kadını yalnızca bir meslek edinmekle kalmadı; şefkati, bilimi ve fedakârlığıyla insanlığa adanmış bir görevin temsilcisi haline geldi. Cumhuriyet, kadının emeğini ve toplumsal rolünü yüceltti; kadınlar sağlık alanında ülkenin iyileşme ve kalkınma mücadelesine öncülük ettiler. Cumhuriyet döneminde hemşirelik, yardımcıktan çıkıp bilimsel temellere dayanan bir meslek haline geldi. Kadınlar artık yalnızca bakım veren değil, eğitilmiş sağlık profesyonelleri olarak toplum sağlığını koruyan bir konuma yükseldiler. Bu dönüşüm, hemşireliği insanlığa adanmış bir görev haline getirdi.

Safiye Hüseyin Elbi - Cumhuriyet'in İlk Modern Hemşiresi

Türkiye'nin ilk modern hemşiresi Safiye Hüseyin Elbi, Çanakkale Savaşı'na gönüllü katılarak cephede yaralanan askerleri tedavi etti. Savaşın en zorlu anlarında bile görevinden ve inancından vazgeçmedi. Kurtuluş Savaşı'ndan sonra hemşirelik eğitiminin gelişmesine öncülük eden

Elbi, Türk kadınının azmini, cesaretini ve fedakârlığını simgeledi. Onun açtığı yolda, Cumhuriyet kadınları bilimin ışığıyla ve yüreğin gücüyle ilerledi.

Esmâ Deniz Cumhuriyet'in İlk Diplomalı Hemşirelerinden

Cumhuriyet'in sağlık seferberliğiyle birlikte yetişen ilk diplomalı hemşirelerden biri olan Esmâ Deniz, modern hemşireliğin bilimsel temellerinin atılmasına büyük katkı sağladı. 1924 yılında Amerikan Bristol Hemşirelik Yüksekokulu'ndan mezun olduktan sonra, eğitimi- ne devam etmek üzere Amerika Birleşik Devletleri'ne gitti. New York Columbia Üniversitesi Teachers College'da hemşirelik eğitimi aldı ve 1929 yılında mezun oldu. Bir süre Amerika'da çalıştıktan sonra Türkiye'ye dönerek mesleğine büyük bir özveriyle devam etti. Safiye Hüseyin Elbi'nin açtığı yolda ilerleyen Esmâ Deniz, hemşireliği bilimsel, çağdaş ve profesyonel bir meslek haline getiren öncü kadınlardan biri oldu. Görev yaptığı kurumlarda yalnızca hastalara değil, yeni yetişen hemşirelere de rehberlik etti. Onun çabalarıyla hemşirelik, gönüllülükten profesyonelliğe, fedakârlıktan bilimsel bir uzmanlık alanına dönüştü.

Ebelik: Yaşamın İlk Nefesi
Cumhuriyet'in ilanından sonra, Prof. Dr. Besim Ömer Paşa tarafından açılan ilk

ebe okulu, ortaokul mezunu genç kadınları kabul etmeye başladı. Bu okulda öğrenciler 3 yıl süren kapsamlı bir eğitim görüyor, mezun olduktan sonra ise 2 yıl mecburi hizmet yaparak ülkenin dört bir yanında görev alıyorlardı. 1924 yılında ebe okulu resmen Tıp Fakültesi'ne bağlanarak eğitimde bilimsel bir temele oturtuldu. Cumhuriyet'in ilk yıllarında ebe sayısı oldukça azdı; doğumlar büyük risk taşıyordu. Ancak kısa sürede büyük bir ilerleme kaydedildi:

1927'de 347 olan ebe sayısı, 1930'da 700'ü geçti.

Yeni açılan ebelik okullarıyla birlikte doğumlar daha güvenli koşullarda yapılmaya başlandı. Ebelik, Cumhuriyet'in kadına verdiği değer en somut örneklerinden biri olarak, kadın eliyle güçlenen ilk sağlık mesleklerinden biri haline geldi.

Cumhuriyetin Şefkat Eli

Cumhuriyet kadını, bilimin rehberliğinde şefkatin ve hizmetin sembolü haline geldi. Köy köy dolaşarak aşı yaptı, hastalara baktı, doğumlara şahitlik etti. Bugün sağlık kurumlarında görev yapan her güçlü kadın, Safiye Hüseyin Elbi'nin, Esmâ Deniz'in ve Cumhuriyet'in ilk hemşirelerinin ışığını taşımaktadır. Cumhuriyet'in ilk hemşireleriyle başlayan bu yol, Bugün de bilimin, cesaretin ve şefkatin ışığıyla sürmektedir.

Bilimle Güçlenen Sağlık:

Atatürk ve Tıp Eğitimi

Cumhurbaşkanı
Mustafa Kemal Atatürk'ün
İstanbul Üniversitesi
ziyareti
(31 Mayıs 1933).

Atatürk'ün Darülfünun'u
ziyareti (15 Aralık 1930)

"Hayatta en hakiki mürşit ilimdir, fendir." sözüyle Atatürk, sağlık ve tıp eğitimini salt uygulamaya değil, bilimsel araştırmaya dayanan bir sisteme dönüştürmeyi hedeflemiştir.

Cumhuriyet, tıp eğitimini ezberci, geleneksel uygulamalardan çıkarıp laboratuvar, klinik uygulama ve araştırmayla iç içe bir modele taşıdı; üniversite reformları, yabancı uzmanların katkısı ve yeni fakülteler bu dönüşümün temelleriydi. Cumhuriyet, tıbbi ezberden bilime, uygulamadan araştırmaya taşıdı.

• Atatürk'ün "Hayatta en hakiki mürşit ilimdir" anlayışı, tıp eğitimini modern bilimin ilkeleriyle

yeniden örgütledi; teorik derslerin yanında deneysel laboratuvar ve klinik staj esas alındı.

• 1933 Üniversite Reformu ile Darülfünun kapatılıp modern üniversite düzeni kuruldu; bu, tıp eğitiminin akademik ve bilimsel altyapısını güçlendirdi.

• Gülhane Askerî Tıp'ın İstanbul'daki kökenleri (1898) Cumhuriyet döneminde de önemli bir eğitim kaynağı oldu; II. Dünya Savaşı sırasında Gülhane Ankara'ya taşındı ve sonrasında Ankara'daki tıp fakültelerinin kurulmasına katkı sağladı.

• Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi, 1945'te kuruldu; kuruluş kadrosu-

nun büyük bölümü Gülhane'den ve İstanbul'daki eğitim kurumlarından geldi böylece hem askerî hem sivil tıp eğitimi birbiriyle entegre oldu.

• Cumhuriyetle birlikte kadınların tıp eğitimine kabulü, yabancı bilim insanlarının gelmesi ve laboratuvar altyapısına yatırım, Türkiye'de modern tıbbın yaygınlaşmasını hızlandırdı.

Atatürk'ün bilim merkezli vizyonu sayesinde Türkiye'de tıp eğitimi; gözlemi, deneyi ve öğretimi birleştiren çağdaş bir yapıya kavuştu bugün kullandığımız tıbbi altyapı ve eğitim geleneği bu dönemde atılan adımlara dayanır.

Atatürk'ün Sözleriyle: Sağlık, Gücün Kaynağıdır.

K. Atatürk

"Ben sporcunun zeki, çevik ve aynı zamanda ahlaklısını severim."
Mustafa Kemal Atatürk

"Sağlam kafa sağlam vücutta bulunur" sözü,
Mustafa Kemal Atatürk'ün her yaştaki insana ve özellikle gençlere tavsiye olarak verdiği bir sözdür.

Atatürk, sağlık ve sporun bir milletin ilerlemesinde en az eğitim kadar önemli olduğunu vurgulamıştır. Onun çağrısı bugün hâlâ yol gösteriyor: Sağlam bir vücut, güçlü bir karakterin temelidir. Atatürk, gençliğe hitabında yalnızca akıl değil, beden sağlığını da vurgulamıştır.

Cumhuriyet döneminde spor, devlet politikası haline getirilmiş; beden eğitimi dersleri zorunlu kılınmıştır. O, "Türk genci bedenen kuvvetli, fikren yüksek, ahlaken sağlam olmalıdır." diyerek sporun bir yaşam biçimi olmasını istemiştir.

Atatürk'ün bilfiil yaptığı üç spor vardı. Askerlik hayatında başladığı ve ömrünün son yıllarına kadar fırsat buldukça sürdürdüğü binicilik, İstanbul'da geçirdiği yaz tatillerinde devamlı olarak uğraştığı yüzme ve zaman zaman da kürek sporları...

Atatürk'ün ölümünü takip eden günlerde o zamanlar yalnız Avrupa'nın değil dünyanın en güçlü günlük spor gazetesi olan ve Fransa'da yayınlanan "L'Auto" yayınladığı geniş bir makalede Atatürk'ün spora verdiği büyük önemi uzun uzun överken şu satırlara yer vermiştir:

"Dünyada ilk defa beden eğitimi mecburi kılan devlet adamı o oldu. Yalnız kağıt üzerinde ve nutuklarda değil bunu bilfiil yerine getirdi. Stadyumlar ve çeşitli spor merkezleri tesis ettirdi.

Atatürk, sadece futbol gibi popüler sporların gelişmesi için değil, aynı zamanda daha az bilinen sporların da yaygınlaşması için çalıştı. Örneğin, Atatürk'ün teşvikiyle 1934 yılında Türkiye Atletizm Federasyonu kuruldu. Ayrıca, Atatürk'ün çocukların spor yapma fırsatlarına erişimini artırmak için okullarda spor eğitimine önem verdiği bilinmektedir.

Salgınlara Karşı Cumhuriyet Seferberliği

Dr.İbrahim Tali Öngören Mustafa Kemal Atatürk'ün parmağından kan alırken.

Hıfzıssıhha Enstitüsü,1935

Atatürk ve Sağlık Bakanı Dr. Refik SAYDAM

Cumhuriyet Döneminde Sağlıkta Kurumsal Dönüşüm

Atatürk, halkın sağlığını korumak için kalıcı kurumlar kurulmasını destekledi. 1920'lerde Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'nın örgütlenmesiyle başlayan süreç, Refik Saydam Hıfzıssıhha Enstitüsü, Numune Hastaneleri, Kızılay, Sitma, Verem ve Trahomla Mücadele Teşkilatları ile ülke çapında yayıldı.

Atatürk döneminde halk sağlığı, devletin en öncelikli görevi haline geldi.

Cumhuriyet yalnızca cehaletle değil, hastalıklarla da mücadele etti. Sitma ile savaş ekipleri köy köy dolaşarak ilaçlama yaptı, verem dispanserleri kuruldu, aşılama çalışmaları başlatıldı. Cumhuriyet'in ilanıyla birlikte Türkiye, sadece siyasi bir dönüşüm değil; sağlık alanında da köklü bir devrim yaşadı. Atatürk, "Devletin en kutsal görevi, milletin sağlığını korumaktır." anlayışıyla halk sağlığını ulusal kalkınmanın temeli olarak gördü. Çünkü onun için güçlü

bir millet, ancak sağlıklı bireylerden oluşabilirdi.

"Bir milletin sağlığı, onun geleceğinin teminatıdır."
Mustafa Kemal Atatürk

Cumhuriyet'in ilk yıllarında sağlık hizmetleri bir lüks değil, her vatandaşın hakkı olarak kabul edildi. 1920'lerde salgın hastalıklarla boğuşan Türkiye'de devlet, bütün imkânlarını halkın hizmetine sundu:

- Sitma ile savaş ekipleri kuruldu; doktorlar ve sağlık memurları köy köy dolaşarak ilaçlama yaptı, bataklıklar kurutuldu.
- Verem dispanserleri açıldı; hastalığın yayılmasını önlemek için bilinçlendirme kampanyaları düzenlendi.
- Aşı üretimi ve uygulaması hız kazandı; çiçek, difteri ve kuduz aşuları Refik Saydam Hıfzıssıhha Enstitüsü'nde üretildi.
- Numune hastaneleri ile modern sağlık hizmetleri ülke geneline yayılmaya başladı.

Atatürk'ün sağlık anlayışı yalnızca hastalıkları tedavi etmeye değil, hastalığı doğmadan önlemeye dayanıyordu. Bu nedenle, koruyucu hekimlik ilk kez Cumhuriyet döneminde sistemli bir devlet politikası haline geldi.

Salgınlarla savaş sadece doktorların değil, öğretmenlerin, hemşirelerin, hatta köy halkının da ortak görevi sayıldı. Halkevlerinde hijyen ve sağlık seminerleri düzenlendi; "temizlik, düzen, sağlık" kavramları modern yurttaşlığın temel değerleri arasına girdi. Kızılay ve gönüllü kadın örgütleri bu dönemde büyük bir toplumsal dayanışma örneği sergiledi.

"Kendine inkılâbın ve inkılâpçılığın çeşitli ve hayatî vazifeler verdiği Türk vatandaşının sağlığı ve sağlamlığı, her zaman üzerinde dikkatle durulacak millî meselemizdir."

Mustafa Kemal Atatürk
1 Kasım 1937, TBMM Açılış Konuşması

Cumhuriyet'in Merhamet Yüzü: Kızılay

KIZILAY adını Atatürk verdi

Kızılay

Atatürk "Hilâlahmer...
Bu Adı Koydu
KIZILAYIN DÜNKÜ
KURULTAYI

Türkiye Kızılay İnançını ge-
nel kuralı 1923 yılında İstanbul'da
kurulan Hilal-i Ahmer Cemiyeti
adıyla savaşa yardım edenler
arasında Dr. Marko Paşa, Dr. Abdullah Bey, Kırmızı Aziz Bey ve Serdar-ı Ekrem Ömer Paşa yer aldı.

1877'de "Osmanlı Hilal-i Ahmer Cemiyeti", 1923'de "Türkiye Hilal-i Ahmer Cemiyeti", 1935'te "Türkiye Kızılay Cemiyeti" ve 1947'de "Türkiye Kızılay Derneği" adını almıştır. Kuruluşu "KIZILAY" adını Ulu Önder Atatürk vermiştir.

Ulus gazetesi, 29 Nisan 1935, Sayfa: 1-3

Kızılay, 1868 yılında Osmanlı Yaralı ve Hasta Askerlere Yardım Cemiyeti adıyla, savaş alanlarında yaralıları ayırma göreviyle kuruldu. Kuruluşuna öncülük edenler arasında Dr. Marko Paşa, Dr. Abdullah Bey, Kırmızı Aziz Bey ve Serdar-ı Ekrem Ömer Paşa yer aldı.

1877'de "Osmanlı Hilal-i Ahmer Cemiyeti", 1923'de "Türkiye Hilal-i Ahmer Cemiyeti", 1935'te "Türkiye Kızılay Cemiyeti" ve 1947'de "Türkiye Kızılay Derneği" adını almıştır. Kuruluşu "KIZILAY" adını Ulu Önder Atatürk vermiştir.

Atatürk, Kızılay'ı sadece savaş zamanlarında değil, barış dönemlerinde de halkın yanında olan bir toplumsal dayanışma kurumu haline getirmeyi hedefledi.

Kurtuluş Savaşı yıllarında Kızılay, cephe gerisinde yaralı askerlerin tedavisinde, ilaç ve malzeme temininde büyük rol oynadı. Cumhuriyet'in ilanından sonra ise bu yardım ruhu, "insanlığa hizmet" ilkesiyle kurumsallaştı. Atatürk, Kızılay'ın çalışmalarını her zaman yakından izlemiş ve desteklemiştir.

1935 yılında yaptığı bir konuşmada şöyle demiştir: "Kızılay, yalnız milletimizin değil, bütün insanlığın yardımına koşan bir kurumdur."

Cumhuriyet döneminde Kızılay;

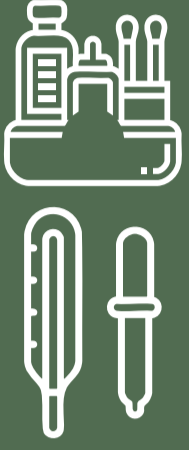
- Doğal afetlerde, salgın hastalıklarda ve göçlerde halkın yardımına koştu.
- Kan bağıışı, ilk yardım ve sağlık hizmetleri alanında öncü adımlar attı.
- Kadınların da aktif biçimde görev aldığı, toplumsal dayanışmanın sembolü haline geldi. Atatürk için Kızılay, sadece bir yardım kuruluşu değil, Cumhuriyet'in vicdanı idi. Onun desteğiyle Kızılay, "insana hizmeti en yüce görev" sayan bir anlayışla gelişti.

"Millet olmanın en büyük nişanesi, zor zamanlarda birbirine el uzatmaktır."
Mustafa Kemal Atatürk

Kızılay, Cumhuriyet'in şefkat eli olarak; savaşta, barışta, her koşulda insanı yaşatmayı görev bildi. Bugün de Atatürk'ün insani değerlerini taşıyan bu miras, aynı inançla yaşamaya devam etmektedir.

Cumhuriyet'in Sağlıklı Nesiller İçin Verdiği Mücadele: Yeşilay

YEŞİLAY

Anadolu'nun kırsal bir köyünde, sağlık taraması veya aşı kampanyası

Sepetçiler Kasrı günümüzde Yeşilay Genel Merkezi olarak kullanılmaktadır.

Yeşilay, işgal güçlerinin Birinci Dünya Savaşı sırasında ve sonrasında toplumumuzda alkol ve uyuşturucu maddeleri yaygınlaştırmasına karşı, milletin direncini ve mücadele ruhunu korumak amacıyla kurulmuştur.

5 Mart 1920'de, Dr. Mazhar Osman ve arkadaşlarının öncülüğünde, Sultan Vahdeddin'in izni ve Şeyhülislam İbrahim Haydarizade'nin himayesiyle "Hilal-i Ahdar" adıyla İstanbul'da faaliyetlerine başlamıştır. Kuruluşunu anmak için her yıl 1-7 Mart tarihleri "Yeşilay Haftası" olarak kutlanmaktadır.

1929'da adı "Yeşil Hilal", 1936'da ise "Yeşilay" olarak değiştirilmiştir. 1934 yılında, Mustafa Kemal Atatürk'ün Cumhurbaşkanlığı dönemin-

de, Bakanlar Kurulu kararıyla Yeşilay'a "Kamu Yararına Çalışan Dernek" statüsü verilmiştir.

Cumhuriyet'in modernleşme vizyonu ile birlikte Yeşilay, sağlıklı birey ve güçlü toplum anlayışını yaygınlaştıran bir kurum haline geldi. Kurucuları arasında yer alan dönemin öncü hekimi Ord. Prof. Dr. Mazhar Osman, bu mücadelenin simgesi olmuştur.

Cumhuriyetle Büyüyen Yeşilay Cumhuriyet döneminde Yeşilay'ın çalışmaları devlet politikalarıyla desteklendi ve şu alanlarda etkinlik gösterdi:

- Okullarda ve toplumsal alanlarda bilinçlendirme çalışmaları yürüttü,

- "Temiz nesil, güçlü Türkiye" anlayışını yaygınlaştırdı,
- Alkolün yanı sıra sigara, uyuşturucu, kumar ve günümüzde teknoloji bağımlılığına karşı mücadele alanlarını genişletti.

Atatürk'ün önderliğinde başlayan bu sağlık ve bilinç devrimi, sadece hastalıkları önlemeyi değil, sağlıklı bir yaşam kültürü oluşturmayı hedefliyordu.

Cumhuriyet'in en güçlü miraslarından biri olan bu anlayış, bugün de Yeşilay'ın yeşil bayrağı altında yaşamaya devam etmektedir.

